

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

REVOLUȚIE

**EMMANUEL
MACRON**

REVOLUȚIE

Traducere din franceză de Doru Mareș

TREI

visuri. Care cer măreție de caracter și exigență. Care impun angajare, care ne impun angajare. Or, ceea ce ne dorim să reușim este o revoluție, pentru a reconcilia în Franța libertatea și progresele. Aceasta ne este vocația, și alta mai frumoasă nu cunosc.

Cuprins

<i>Să înfruntăm realitatea lumii înseamnă...</i>	5
I. Ceea ce sunt	11
II. Ceea ce cred	41
III. Ceea ce suntem	54
IV. Marea transformare	66
V. Franța pe care ne-o dorim	82
VI. Să investim în viitorul nostru	96
VII. Să producem în Franța și să salvăm planeta	119
VIII. Să ne educăm toți copiii	137
IX. Să poți trăi din munca ta	153
X. Să facem mai mult pentru cei care au mai puțin	173
XI. Să reconciliem Franțele	197
XII. Să ne dorim Franța	216
XIII. Să-i protejăm pe francezi	235

Respect pentru oameni și cărți

XIV. Să fim stăpâni pe soarta noastră.	253
XV. Să refundăm Europa.	283
XVI. Să dăm puterea celor care cu adevărat fac ceva	310
<i>Fiecare dintre noi este rodul propriei istorii...</i> ...	336

I

Ceea ce sunt

Din moment ce am intrat în această aventură, sunt obligat să vă spun de unde vin și în ce cred. Fiindcă viața publică nu îți permite să te justifici cu adevărat. Așadar: am treizeci și opt de ani. Nimic nu mă predestina funcțiilor publice pe care le-am ocupat — precum aceea de ministru al Economiei —, nici angajamentului politic pe care mi-l asum astăzi. Nici nu aș ști să explic calea parcursă. Îți observ doar rezultatul, care, în fond, nu îți este niciodată definitiv atribuit, rezultat, așadar, al unei angajări care de-acum nu mai este ceva nou, al unui gust absolut al libertății, dar, cu siguranță, și al șanseii.

M-am născut în decembrie 1977, la Amiens, capitala Picardiei, într-o familie de medici. Familie ajunsă nu de multă vreme în rândurile burgeziei, ridicată, cum se zicea pe vremuri, prin muncă și talent. Bunicii mei au fost: învățătoare și angajat la căile ferate, respectiv asistentă

socială și inginer de drumuri și poduri. Cu toții proveneau dintr-un mediu social modest. Povestea familiei mele este aceea a unei ascensiuni în mediul republican, în Franța provincială, jumătate în Hautes-Pyrénées și jumătate în Picardie. Această ascensiune s-a produs pe calea cunoașterii, mai exact, lucru valabil pentru ultima generație dinaintea mea, prin medicină. O cale regală, din punctul de vedere al bunicilor mei, care doreau ca ea să fie urmată de copiii lor. Astfel, mai întâi părinții mei, acum și fratele și sora mea au ajuns medici. Sunt singurul care nu a luat-o pe acest drum. Dar în niciun caz fiindcă aș detesta medicina, întrucât am avut dintotdeauna o înclinație pentru științe.

Numai că, la vremea la care îți alegi calea în viață, îmi doream o lume și o aventură care să mă caracterizeze. De când mă știu, dintotdeauna am vrut acest lucru: să-mi aleg singur drumul. Am avut norocul să am niște părinți care, încurajându-mă să muncesc, au considerat educația ca pe o ucenicie întru libertate. Și nu mi-au impus nimic. Permițându-mi să devin ceea ce era dat să fiu.

Prin urmare, mi-am ales calea de parcă, etapă cu etapă, descopeream o realitate evidentă.

Lucrurile nu erau de fiecare dată ușoare, însă erau simple. A fost nevoie să muncesc din greu, dar asta-mi plăcea. Am aflat ce înseamnă eșecul, uneori usturător, dar nu m-am lăsat întors din drum, fiindcă eu însumi îl alesesem. În acei ani de ucenicie s-a dăltuit în mine convingerea că nimic nu este mai de preț decât dreptul de a dispune liber de propria ta ființă, de a-ți urma planul pe care ți l-ai stabilit, de a-ți pune în operă talentul, indiferent care ar fi acesta. Fiindcă fiecare este posesorul unui talent. Această convingere a determinat angajamentul meu politic, făcându-mă să fiu sensibil la nedreptățile unei societăți bazate pe ordine, statute, caste, dispreț social, în care totul conspiră — și cu ce rezultat! — pentru a împiedica dezvoltarea personală.

*

Bunica m-a învățat să muncesc. Încă de la cinci ani, după școală, petreceam ceasuri întregi alături de ea, învățând gramatică, istorie, geografie... Și să citesc. Zile în șir am citit cu voce tare stându-i alături. Molière și Racine, George Duhamel — autor pe care lumea l-a cam uitat,

dar la care ea ținea —, Mauriac și Giono. La fel ca părinții mei, și ea înțelegea importanța studiu-
lui, iar întreaga mea copilărie s-a desfășurat în
ritmul așteptării sale pline de neliniște pentru a
afla rezultatul cu care mă întorceam și de la cel
mai neînsemnat dintre examene.

Acesta mi-a fost luxul și cred că nu are preț.
Aveam deci o familie care se preocupa de soarta
mea, pentru care, în anumite momente, nimic
nu conta în afara vreunui examen, a unei teze,
și care și-ar fi putut exprima acea grijă prin
cuvintele lui Léo Ferré dintr-unul din cântecele
sale care nu încetează să mă emoționeze: *Nu
te-ntoarce prea târziu și, mai ales, vezi să nu răcești.*

Cuvinte care mi-au legănat copilăria și care
conțin o parte din tot ce poate fi mai impor-
tant: tandrețe, încredere, dorință de a face bine.
Sunt mulți aceia care nu au avut norocul meu.
Ce facem mai târziu cu asta este, desigur, o
altă poveste. Însă nici în ziua de azi nu mă pot
gândi la școala noastră republicană fără a-mi
aminti de familia ale cărei valori erau profund
legate de activitatea învățătorilor pentru care
era o adevărată onoare să aducă acele cunoș-
tințe necesare acolo unde se manifestau carențe,

pentru a-și conduce elevii către o condiție mai
bună. Puține țări sunt în stare de o asemenea
frenenzie, de o asemenea voință, de o asemenea
iubire și suntem datori generație după genera-
ție să veghem pentru ca această flacără să nu
se stingă.

Și astfel mi-am petrecut copilăria printre
cărți, cam în afara lumii. O viață statică într-un
oraș francez de provincie, o viață fericită, dedi-
cată cititului și scrisului. Trăiam de-a binelea prin
texte și cuvinte. Lucrurile căpătau materialitate
atunci când erau descrise și, uneori, chiar mai
multă realitate decât realitatea însăși. Cursul
secret, intim al literaturii căpăta un ascendent
asupra aparențelor, dând lumii întreaga ei pro-
funzime pe care, în obișnuitul de zi cu zi, abia
dacă-l întrezăream. Adevărata viață nu lipsește
atunci când citești. Pe atunci nu călătoream decât
spiritual. Cunoșteam natura, florile și copacii
prin intermediul stilului scriitorilor, ba chiar
mai mult, prin vraja pe care aceștia o făceau să
se nască. Am învățat de la Colette ce înseamnă
o pisică sau o floare, de la Giono vântul înghețat
din Provence și veridicitatea caracterelor. Gide și
Cocteau erau tovarășii mei de neînlocuit. Trăiam

o fericită reclusiune în mijlocul părinților, fraților, surorilor și bunicilor.

Pentru părinții mei, studiul era esențial. M-au înconjurat mereu cu deosebita lor atenție, lăsându-mi însă mie alegerile și construirea edificiului propriei libertăți.

Pentru bunica, literatura, filosofia și marii autori însemnau mai mult decât orice altceva. Studiile îi permisese să-și schimbe viața. Se născuse într-o familie modestă din Bagnères-de-Bigorre, tatăl ei fiind șef de gară și mama — menajeră. Fusesse singurul copil din familie care continuase școala după terminarea gimnaziului, moment în care sora și fratele ei fuseseră nevoiți să meargă la muncă. Mama ei nu știa să citească. Tatăl citea cu greu și fără a înțelege nuanțele. Bunica își amintea cum, în clasa a șasea, întorcându-se de la școală având menționată în carnetul de note observația *elevă bună din toate punctele de vedere*, tatăl ei, crezând că aceasta se referă la un comportament ușuratic, o palmuise. Apoi, în ultima clasă de liceu, întâlnise un profesor de filosofie care știuse să-i scoată la iveală calitățile. Acesta o convinsese să urmeze Literele prin corespondență, în așa fel încât, cu câțiva ani înainte de război, reușise

să obțină diploma care i-a permis să predea la Nevers, unde își luase și mama, care era ceea ce în ziua de azi s-ar chema o „femeie bătută” și pe care nu avea s-o mai părăsească până la sfârșitul zilelor.

Bunica a fost învățătoare și, scriindu-l, vreau să curăț acest cuvânt de praful administrativ care s-a așternut peste el, pentru a-i reda strălucirea generată de o pasiune vie, trăită cu un devotament și cu o răbdare admirabile. Îmi aduc aminte de scrisorile și de vizitele pe care i le făceau fetele ei eleve. Acestora le indicase calea pe care se ajunge de la acumularea de cunoștințe la libertate. De altfel, nu era un drum numai spini și mă răcini: după ore, beau împreună ciocolată caldă, ascultând Chopin sau descoperindu-l pe Giraudoux. Bunica provenea din același mediu ca elevele ei: fete de meșteșugari sau de agricultori din Picardie. Le conducea, ca atare, prin etapele prin care și ea trecuse, deschizându-le porțile cunoașterii, ale frumosului, poate chiar ale infinitului.

Pe vremea aceea, în familiile elevelor erau multe prejudecăți de combătut. Nimic nu o descuraja, fără îndoială grație temperamentului ei optimist, dar, mai ales, fiindcă știa, din

experiență personală, că lucrul pe care dorea să-l transmită era tot ce putea fi mai bun din ceea ce numim civilizație și că ținea de onoarea noastră, a tuturor, să nu tolerăm ca fetele să fie lipsite de așa ceva.

Poate că am fost ultimul ei elev. Acum, când nu mai este, nu e zi în care să nu mă gândesc la ea ori să nu-i caut privirea. Nu fiindcă mi-aș dori să citesc în ea aprobarea pe care nu mi-o mai poate da, ci fiindcă m-aș bucura, în munca pe care o fac, să mă arăt demn de cele ce m-a învățat. M-am gândit mult la aceste lucruri în ultimii ani, în legătură cu tinerele musulmane din școli sau universități, cu figura acoperită de văl. Mi se pare că bunica mea ar fi deplâns faptul că presiunea obscurantismului le împiedică pe aceste tinere să acceadă la adevărata cunoaștere, cea care este liberă și personală. Numai că, dedicându-și întreaga viață educării fetelor și fiind în stare să aprecieze că lucrul acesta nu se înfăptuiește de la sine nici măcar într-o țară ca a noastră, cred că ar fi deplâns totodată faptul că nu reușim să găsim nimic mai bun decât interdicția, înfruntarea, toată această ostilitate atât de nepotrivită, prin natura ei, cu ceea ce ar trebui

să observăm, de fapt. În acest domeniu, nu se poate face nimic bun fără dragoste.

Or, eu am avut această șansă. Îmi aduc aminte chipul ei. Vocea ei. Țin minte amintirile ei. Libertatea ei. Exigența ei.

Îmi aduc aminte acele dimineți când, în zori, mă duceam la ea în cameră ca s-o ascult povestind anecdote din război sau istorii despre prieteni. În copilărie, reînnodam în fiecare zi firul discuției întrerupte cu o zi mai înainte și călătoream prin viața ei de parcă aș fi continuat citirea unui roman. Îmi aduc aminte de aroma cafelei pe care o pregătea uneori încă din toiul nopții. De ușa camerei mele întredeschizându-se la șapte dimineața, dacă încă nu ajunsese în camera ei, și pe ea exclamând cu o prefăcută îngrijorare: *Mai dormi?* De tot ce nu vreau să scriu, dar care ne leagă pentru totdeauna.

Și cu părinții mei discuțiile se învârteau în jurul cărților. Grație lor mi-a fost revelat un alt gen de literatură, mai filosofică și contemporană. Mai erau discuțiile de natură medicală în care, ceasuri de-a rândul, viața de spital, evoluția practicilor și cercetărilor în domeniu făceau obiectul unor neconținute polemici. Discuții continuate câțiva

ani mai târziu, când fratele meu, Laurent, a ajuns cardiolog, iar sora mea, Estelle, nefrolog.

*

În fond, în acei ani am deprins efortul, dorința de a ști pentru a găsi libertatea. Dacă, după aceea, am descoperit plăcerea activității trepidante și responsabilitățile, știu totuși ce înseamnă fericirea acelei vieți statice, departe de zarva omenească. Sunt rădăcini care te protejează. Și care, cred, te fac înțelept.

Nu mai aveam decât încă alte două orizonturi: pianul și teatrul. Pianul s-a dovedit o pasiune din copilărie care nu m-a părăsit niciodată.

Am descoperit teatrul în adolescență. Și a fost ca o revelație. Nu poate decât să te emoționeze să spui pe scenă ceea ce ai citit de atâtea ori împreună cu bunica, să-i asculți pe alții jucând, creând împreună o clipă care capătă trup, să-i faci pe alții să râdă, să impresionezi.

Grație teatrului am cunoscut-o pe Brigitte, pe când eram la liceu. Lucrurile au evoluat pe neobservate și m-am trezit că eram îndrăgostit. Printr-o complicitate intelectuală care, zi după

zi, s-a transformat într-o proximitate sensibilă. Apoi, fără ca vreunul dintre noi să lupte pentru asta, într-o pasiune care durează și acum.

Mă duceam zilnic să scriu împreună cu ea o piesă de teatru. Și asta a ținut câteva luni. Odată scrisă, ne-am hotărât să o punem în scenă tot împreună. Stăteam de vorbă despre absolut orice. Scrisul ajunsese un pretext. Descopeream că parcă ne cunoșteam dintotdeauna.

După câțiva ani, am reușit să trăiesc viața pe care mi-o doream. Eram amândoi de nedespărțit, în ciuda vânturilor potrivnice.

La șaisprezece ani am plecat din provincie la Paris. Transhumanță specifică multor tineri francezi. Pentru mine a fost cea mai frumoasă dintre aventuri. Mă mutam într-un loc care nu exista decât în romane, urma s-o iau pe drumuri bătute de personajele lui Flaubert sau ale lui Hugo. Eram purtat de ambiția devoratoare a tinerilor lupi ai lui Balzac.

M-am bucurat de acei ani trăiți pe coama dealului Sainte-Geneviève.

N-am conținut să-nvăț zi după zi. Dar, trebuie s-o recunosc, dacă la Amiens eram în frunte în fiecare an, la Paris nu mă afirmam cine știe

ce. Am descoperit în jurul meu talente inedite, adevărate genii într-ale matematicii, pe când eu eram mai degrabă un student silitor. Mai trebuie să mărturisesc și că în acei primi ani parizieni am ales să trăiesc și să iubesc mai mult decât să mă dedic competiției dintre studenți.

Aveam o obsesie, o idee fixă: să-mi trăiesc viața pe care mi-am ales-o, împreună cu femeia pe care o iubeam. Și să fac tot posibilul pentru a ajunge la asta.

Cum ușile Școlii Normale Superioare îmi rămâneau închise, am intrat din convingere la filosofie, la Nanterre și, cu un noroc fără margini, la Științe Politice.

*

Anii aceia au fost unii fericiți, însuflețiți constant de o ucenicie liberă, de descoperiri și de întâlniri. Am iubit acele locuri și pe cei care m-au învățat atât de multe. Șansa mea a fost, grație bunăvoinței celui pe care l-am avut profesor de istorie și biograf plin de răbdare al filosofului, de a-l cunoaște pe Paul Ricœur. Întâlnire aproape întâmplătoare, întrucât pe atunci căuta pe cineva care să-i arhiveze documentele.

Nu voi uita niciodată primele ore petrecute împreună la Murs Blancs, în Châtenay-Malabry. Îl ascultam. Nu eram intimidat. Și asta, trebuie s-o mărturisesc, din cauza completei mele ignoranțe: Ricœur nu mă impresiona, fiindcă nu-l citisem. Se lăsase noaptea, dar nu aprinseserăm nicio lumină. Rămăseserăm să stăm de vorbă într-o complicitate care începea să se constituie.

Din seara aceea a început între noi o legătură unică, în care eu lucram, îi comentam textele, îl însoțeam în lecturile sale. Mai bine de doi ani am învățat în preajma lui. Nu aveam nicio calificare care să justifice rolul pe care îl jucam. Dar încrederea lui m-a obligat să mă dezvolt. Grație lui am citit și am învățat zilnic. Munca și-o considera ca pe o continuă lectură a marilor texte, comparându-se adesea cu un pitic cocoțat pe umerii uriașilor. Olivier Mongin, François Dosse, Catherine Goldenstein și Thérèse Duflot au fost prezențele prietenoase și vigilente ale acelor ani, care m-au transformat profund.

Alături de Ricœur am învățat despre secolul anterior și cum să mă raportez la Istorie. Mi-a insuflat gravitatea necesară pentru a aprofunda anumite subiecte, anumite momente tragice. M-a